

school textbook. In the use of sources there is still the possibility of bias creeping in, for what is to prevent the person selecting the documents for study from choosing only those documents, or extracts, which fit in with his interpretation of events?

Apart from this factor, the use of sources does not appear to be a very practical solution: the length of the history syllabus and the limited time allotted to pupils to cover this work would make it a cumbrous approach to the subject. It is also doubtful whether many of our high school pupils are equipped with the necessary critical faculty to enable them to undertake the investigation of documents.

Mr. F. E. Auerbach in his dissertation, *The Measurement of bias in South African History textbooks* has suggested a more scientific or objective method of assessing bias in history textbooks. His method is based on the *quantitative* analysis of the content of textbooks, that is the facts given, the manner in which the facts have been explained and the length of the texts regarding certain controversial topics. This method would certainly entail a great deal of work for any investigating committee, but should provide a more satisfactory solution to the problem of evaluating textbooks.

A. N. Boyce.

REPLIEK

Ek waardeer die konstruktiewe gedagtes wat mnr. Boyce in sy artikel uitgespreek het. Voordat ek met 'n positiewe voorstel kom, meen ek om op twee punte in te gaan. Die eerste is my konklusie, op grond van *enkele bladsye* waarna ek gekyk het, nl., dat daaruit af te lei is dat hy „*anti-Kruger, anti-Boer, anti-Hollander, en pro-Uitlander, pro-Brits, en pro-Imperialisme*” is. Ek gee toe dat ek dit moes gekwalifiseer het, soos onderaan p. 162 (Sept. nr.), met die omskrywing dat dit op grond van die enkele bladsye was, terwyl dit *nie* vir die boek in sy *geheel* geld nie. Dit was my te doen om te toon hoe „leuensbeskouing, tradisionele siening en vooroordeel sy beeld onbewus en bedek vorm gee” — soos dit die geval met enige skoolboekskrywer is.

Ten tweede: wat sy sinspeling op 'n kontradiksie betref i.v.m. my bevinding van die *eendersheid* van die *inhoud* van sommige *afdelings* van sy boeke (dit geld die St. VIII-boek), en myne: die ooreenstemming lê by die *inhoud* van die betrokke paragrawe hoewel die *gees* of *toon* waarin dit gestel is, verskil. Verder wil ek graag 'n moontlike misverstand uit die weg ruim: waar ek daarop gesinspeel het dat hy „met my boeke oop voor hom gesit en werk het”, bevat my bedoeling nie meer as om *beïnvloeding* aan te dui nie. My St. VIII-boek was reeds in 1959 in Engels beskikbaar en mnr. Boyce gee self toe dat hy op die punt van die verskyning van Afrikaner-nasionalisme of die Groot Trek as beginpunt van die Anglo-Boere-Oorlog (sy sin is nie heeltemal duidelik gestel nie) deur my „beïnvloed” is. (Vgl. bv. p. 104 en 135 van Boyce en my *History* St. VIII, p. 155 en 193, aspekte wat nie in sy *Europe and South Africa* 1959 so volledig of glad nie voorkom nie). Ek gee toe dat ons benadering deur metode en inhoud van die stof, my in die ander gevalle (vgl. voetnoot op p. 163) ooreenkomste

laat opmerk het, hoewel daar, soos mnr. Boyce tereg sê, verskille is in styl en wyse van rangskikking.

Weereens: dit spyt my dat ek juis na mnr. Boyce se boekies verwys het; my bedoeling was, soos hy dit ook reg verstaan het, om aan te toon dat geen skoolboek onkwesbaar is nie.

'N POSITIEWE VOORSTEL

Terwyl daar nou oor en weer kontakte gelê is, is dit miskien gewens dat die skrywers van skoolgeskiedenisboeke van die kans gebruik maak om te doen wat in Europa reeds lankal gedoen is, nl. *uitwisseling* van stelle skoolboeke met die doel om wantroue van weerskante uit die weg te ruim en om die bes moontlike tekste te verseker.

In 1956 het ek reeds die gedagte uitgespreek dat „Engelse” en „Afrikaanse” teksboeke oor en weer uitgeruil moet word met die doel om „oor sekere basiese geskilpunte . . . vooraf ‚wetenskaplik’ vir almal aanvaarbare feite” vas te stel.¹ En in 1960 het ek gestel: „Soos daar in Europa spanning tussen die nasionaliteite bestaan, bestaan daar in ons land ook spanning tussen die taalgroepe en rasse. Waar daar in die skoolgeskiedenisboeke verborge (en onbewuste) vooroordele steek, mag dit uit die weg geruim word deur die wedersydse uitwisseling en hersiening van stelle boeke. Die geskiedenisonderwysers uit die taalgroepe mag dan saamkom om ’n gesamentlike grondslag neer te lê wat die grootste mate van nasionale eenheid kan bevorder”.² Ook het ek hierdie „nasionale eenheid” in 1959 bepleit in twee verdere artikels *Geskiedenisonderrig en Verantwoordelikheid*³ en *Skoolgeskiedenisboek en Onderwyser*.⁴

Hierdie ideale is intussen „gesanksioneer” deur die „offisiële beleid” wat „eenheid” tussen die twee blanke taalgroepe bepleit. In September 1962 het die Eerste Minister nog gestel: „Ons sal die stryde van die verlede moet vergeet. Geskiedenis sal geskiedenis moet bly”.⁵ Hiermee is sekerlik nie bedoel om die verlede te *vergeet* nie, maar om die klem nie op die *stryd* te laat val nie, maar om dit as blote *geskiedenis* te sien, d.i. gebeurde wat *verby* is. Die Staatspresident het op 10 Oktober 1962 in dieselfde trant gepraat.⁶

Geen beter metode kan tans aan die hand gedoen word om *praktiese* gevolg aan die vervulling van dié ideaal te gee nie as om die skerp kante wat in skoolgeskiedenisboeke voorkom, af te vyl nie. Dit sal die begeerde „eenheid” sekerlik in die hand help werk.

1. Vgl. *Historia* jrg. 2 nr. 1 (1947), *Die Waarde van die Algemene Geskiedenis op Skool*. Tans opgeneem in my *Lewende Verlede*, A.P.B., Johannesburg (1962), p. 139.
2. Vgl. *Historia*, Maart 1961, p. 15, *Geskiedenisonderrig in die Na-Oorlogse Duitsland*. Tans opgeneem in *Lewende Verlede*. Vgl. p. 157 vir die aanhaling.
3. Gepubliseer in *Onderwysblad*, 1 Julie 1959 en *The Transvaal Educational News*, April 1959, p. 5.
4. *Onderwysblad*, Aug. 1960. Beide lg. artikels is opgeneem in *Lewende Verlede*, p. 158 en 162.
5. Aangehaal in *Die Transvaler*, 5-9-1962.
6. *Die Transvaler* 11-10-1962.

Die ideaal sou wees dat Engelssprekende en Afrikaanssprekende skoolboekskrywers byeenkom om één handboek vir *al* ons skole te skryf, 'n boek wat op 'n Suid-Afrikaanse standpunt staan en wat vir almal aanvaarbare *grondwaarhede* bevat. (Die *vertolking* sal ooreenkomstig lewensbeskouing in die klaskamer wel verskil!) Maar ons het nou eenmaal die situasie dat daar stelle in *Engels* en *Afrikaans* bestaan. Basies kan die struktuur en inhoud daarvan in hierdie stadium moeilik gewysig word, want daar is die probleem van onkoste van 'n uitgewer. Maar ons kan deur onderlinge samewerking die beste maak van die bestaande reekse.

In die September-uitgawe van *Historia* het ek reeds vermeld dat ek op eie inisiatief my reeks tot St. VIII deur mnr. C. T. Gordon, toe van die Johannesburgse Onderwyskollege, sowel as deur 'n paar Afrikaanse onderwysers laat nasien het. Die kommentaar was vrugbaar en is in die teks verwerk.

Konferensies gee baie organisasie en gepraat af: daarom behoort die wedersydse nasiening deur historici op private voet gedoen te word. Ek verklaar my nou weer bereid om my reeks ter beskikking te stel aan mnr. Boyce en drie ander Engelssprekende historici vir kritiese nalees en kommentaar met die oog op aantoning van vooroordeel, onbewuste subjektiwiteit of weglating van wat hulle graag vermeld wou sien. Ek sou voorstel dat ons voorlopig (by wyse van eksperiment) net tot St. VIII gaan en dat die basiese struktuur met die oog op drukkoste onaangeroer bly. Mnr. Boyce kan die historici nader vir die doel.

Aan die ander kant verklaar proff. C. F. J. Muller, Theo van Wijk, mnr. A. M. Davey en ek onself bereid om 'n stel boeke van mnr. Boyce te ontvang met 'n soortgelyke doel. Die bedoeling is nie om fout te vind nie, maar om mekaar oor en weer te help om die bes moontlike teks te kry, waardeur wedersydse wantroue uit die weg geruim kan word. Ons kan dan, sê na ses maande of 'n jaar elk 'n gesamentlike rapport uitbring wat ons vooraf in *Historia* kan publiseer en waarna ons die verbeterings in die volgende uitgawes kan aanbring. Ek is bereid om korrespondensie in dié verband te behartig en wil die hoop uitspreek dat mnr. Boyce dit van Engelssprekende kant sal kan reël. Sou hierdie poging goeie resultate oplewer, kan ons ook die skrywers van ander reekse nader om 'n soortgelyke metode te volg.

F. A. van Jaarsveld.